List 46. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. novembra 1873.

Obseg: Predivstvo na Kranjskem z ozirom na druge dežele. — Kako svinjsko mesó ohraniti okusno, kedar je vreme toplo? — Gozdno postavo, kako jo na tanko spolnovati, gozdne preiskave izpeljavati in napraviti gozdni kataster. (Dalje.) Zapisnik XXIX. skupščine odbora Matice slovenske 6. novembra. — Branjevci „omike". (Konec.) — Iz prve seje državnega zbora Dunajskega. — Kratkočasnice. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Predivstvo na Kranjskem

z ozirom na druge dežele.

Spisal Piskár.

II.

(Dalje.)

Taka je bila tudi pri nas na Kranjskem po tistih krajih, kjer je nekdaj predivstvo in platnarstvo cvetelo.

Kaj je bilo tukaj storiti?

Najprvo je bilo treba pridelovanje lanú zboljšati in skrbeti, da se je pridelalo blago, kakoršno zahtevajo fabrike, lično in trdno. Toda to ne gré tako naglo, da bi kmetovalci začeli kak pridelek na enkrat po novem boljšem načinu pridelovati. Tù je treba mnogo spodbujati in dokazovati, predno se kaj doseže.

Sčasoma se je vendar začelo predivstvo in dotična obrtnija tudi po tistih deželah povzdigovati in zopet v veljavo iti, koder je po poprejšnji krizi propalo. Posebno so skrbeli po Nemškem za to, in posnemali so Belgijance, ter vpeljevali njihov način pridelovanja. Napravili so predilnice in kolikor niso sami zadosti dobrega prediva pridelali, so ga vvaževali iz drugih dežel.

Tudi vrli Čehi, ki so prvi narod Avstrijski, kar se napredka tiče, niso zaostali. Poprijeli so se prav marljivo Belgijske metode predivopridelovanja. Pri kmetijskih učilnicah so napravili in ustanovili posebne oddelke samo za predivstvo. Skrbeli so, da so se napravile izdelovalnice prediva po tistih krajih, koder pridelujejo mnogo prediva; te izdelovalnice od kmetovalcev sprejemajo surov lan v izdelovanje. Vstanovili in napravili so mnogo predilnic za predivo. Samo v Schönberški okolici na Moravskem je 5 predilnic, ki predejo predivo, doma pridelano, ker pa domačega ni dosti, ga vvažajo iz druzih dežel, celó iz Holandije in iz Ruskega.

Tukaj vidimo, kako ravnajo drugod, in naj se tudi učimo, kako moramo mi ravnati, če hočemo predivsko obrtnijo povzdigniti.

Pa poglejmo in poslušajmo še, kaj govoré možje, o tem predmetu mnogo skušeni in izvedeni.

Ko smo pri nas v Vodicah napravili godilnico in videli, kakošno blago se dá napraviti iz našega pridelka, sem želel videti še naprave kmetijske družbe Koroške, kajti znano je, da Koroška kmetijska družba posebno veliko storí za zboljšanje predivstva. Spodbujen po gosp. dr. Bleiweisu in še druzih odbornikih Kranjske kmetijske družbe, sem se podal 29. dne avgusta t. l. v Celovec s priporočilom naše kmetijske družbe na kmetijsko družbo Koroško. Prejet sem bil prav vljudno, a rekli so mi, da v Celovcu nimajo nobenih priprav in nobenega orodja za predivstvo, marveč da moram iti v Trg (Feldkirchen), ondi so vse priprave in ondi je gosp. gojitelj (Röstmeister); on mi bo vse dokazal in mi vse povedal, česar bi želel videti in pozvedeti.. Dobil sem še priporočilo na gosp. gojitelja in tako sem odšel po Rudolfovi železnici po prelepi okolici memo Št. Vida v Trg in šel k gosp. gojitelju E. Hulders-u.

On, v predivstvu in v predivski obrtniji mnogo izveden in skušen Belgijanec, me je prav prijazno sprejel in mi razkazal vse predivske naprave in druge rečí, in mi razlagal in pripovedoval mnoge zanimive stvarí o tem predmetu. Kazal mi je mnogo sort lanú, ki so ga pridelali letos na Koroškem; bilo je res nekaj prav izvrstnega, nekaj takega, kakor je bil naš v Vodicah, nekaj pa tudi slabšega. Kazal mi je predivo dvojne vrste, ki ga je Koroška kmetijska družba poslala v svetovno razstavo na Dunaj, kjer je bila pohvaljena z svetinjo. To vam je blago izvrstno, kakoršnega nisem videl niti na razstavi v Schönbergu 1869. leta, kjer je tudi bilo izvrstno blago iz vse Češke in Moravske in tudi iz drugih dežel. Razstavna komisija mu je prisodila vrednost 70 gold. za cent. Vendar pa smem reči, da, če bi bila taka letina za predivo, kot je bila lani, in če bi bila zemlja za lan marljivo in skrbno obdelana, tudi pri nas bi izrastel lan, iz katerega bi bilo mogoče enak pridelek in enako predivo napraviti. Kazal sem mu tudi jaz naš izdelek, ki mu je bil jako všeč in ga je pohvalil, da je izvrstno blago, vredno po 40 gold. cent.

Po njegovem mnenju so prej imenovane tri točke: pridelovanje dobrega lanú, delovalnice iz prediva in pa predilnice, prvi in glavni pogoji v povzdigo predivske obrtnije. On pravi, da je posebno veliko ležeče na dobrem semenu. Res, da dobimo po kupčijskem potu seme iz Ruskega, iz Rige ali Pernava; al dandanes se je kaj težko zanesti, da bi bilo seme, tako kupljeno, tudi res izvirno, pravo in dobro, in da bi ne bilo po brezvestnih prekupcih, zamenjavo, namešano in popačeno s slabim blagom. Zato bi bilo, po njegovem mnenju najboljše, če bi več kmetijskih družeb, na pr. Koroška, Kranjska in Štajarska vsako leto skupaj naročile semena toliko, kolikor se ga seje v

vseh teh treh deželah in bi skupno poslale katerega izvedenca naravnost v Ruska primorska mesta, da bi tam semena iz prvih rok nepopačenega nakupil. Tako bi se môgli zanesti, da imamo dobro seme in smemo po takem pričakovati lepega pridelka. Velikrat, pravi on, je seme krivo, da je ves pridelek malo vreden, in velika škoda je to takrat, če se je morebiti za vso deželo naročilo tako seme.

Posebno pa je treba gledati na dobro in pravo gnojenje in pa na dobro obdelovanje zemlje za lan. On pravi, da bi morale skrbeti kmetijske družbe za to s podukom in zgledom. Tudi bi bila v predivskih krajih posebna predivska društva in pa popotni učitelji na pravem mestu, in bi prva dobro vravnana, veliko storila v povzdigo predivstva.

Za hišne potrebe kaj.

Kako se svinjsko meso ohrani okusno, kedar je vreme toplo?

Na to vprašanje iz Dobr. odgovarjamo sledeče:

Vprašanje gotovo zadeva svinjsko mesó, predno se dá sušiti.

Solí so poglavitna reč za okusnost in pa mrzel hram, če ledú ni.

Prvo je, da se kosovi mesá dobro oribajo s kuhinjsko soljo, kateri se pa (na kakih 10 funtov mesá) dodá še ena žlica solitarja. Potem pa se s soljo tudi česinj stolče in vriba in malo vode povrh vlije. Kos za kosom se položí v kad, vsake 3 dni poliva s slano in česnjevo vodo, in večkrat se preložé, da spodnji kosovi pridejo gori. Kad mora biti v mrzlem hramu.

Ker pa se v že suhem svinjskem mesu radi zaredijo črvi, odvrne se to, da se sol in česinj skupaj stolčeta, in primeša se jima nekoliko laškega olja, da je zmes kakor mazilo, s katerim se namaže vsak kos; potem se položí na papir, z ajdovo moko potrese; potreseno se otrese in obesi na suh in zračen kraj.

Gozdno postavo,

kako jo natanko spolnovati, gozdne preiskave izpeljavati in napraviti gozdni kataster.

Ukaz ministerstva za poljedelstvo dogovorno z ministerstvom notranjih zadev od 3. julija 1873,

veljaven za vse kraljevine in dežele, zastopane v drž zboru.

(Dalje.)

III. Čuvanje nad važnejšimi gozdnimi razmerami sosebno.

Gozdno pokončavanje.

§. 5. S posebno ostrostjo je političnim okrajnim gosposkam ovirati gozdno pokončavanje.

Ker pa gozdno pokončavanje redkokrat nastane prav naglo, ali z samo enim dejanjem, ki je gozdu škodljivo, ampak večidel počasi z nepretrgano in preobilo rabo lesá in delanjem lazov, s tem, da se stelja preveč in ne o pravem času pridobiva, trava kosí, živina pase, smola nabira itd., mora se nad gozdnim posestnikom tudi o tem čuvati, da z gozdom ne ravná tako in ga tudi ne rabi tako, da bi to nasprotovalo vodilom dobrega gozdnega gospodarstva in ukazom gozdne postave.

O tej zadevi se ima porazumeti pred druzimi cesarski gozdni tehnik z gozdnim vlastnikom ali njegovimi gozdnimi osobami, kakor tudi z vdeleženci, ki imajo služno pravico, da se take napake, kolikor mogoče, odpravijo.

Politične gosposke so za to odgovorne, da se pri zapaženih ali ovajenih primerljejih gozdnega pokončavanja, v §. 4 gozdne postave predpisana uredska ravnava z vso ostrostjo zvrší in h krati, da se vse brez odloga stori, kar je za gozdno varstvo potreba, in da se čuje nad spolnovanjem danih zaukazov.

Varstvene naredbe, katere so storile gosposke zavolj tega, ker so se gozdi pokončavali, imajo se v razvidu imeti v zaznamku, kateri je predpisan v §. 4 za spodrejo.

Branivni gozdi.

§. 6. Posebno je gledati na to, da se pri vsaki primerni službeni priliki pozvedajo tisti gozdi, katere je smatrati po §§. 6. in 7. gozdne postave za stanovitne hranivne gozde, in gospodariti ž njimi, kakor je predpisano v teh paragrafih.

Če se opazi v takih gozdih gospodarstvo, ki je v nasprotji z določbami postave, precej je storiti, kar veleva §. 23 gozdne postave.

Pri zadevajočih pozvedbah je na tanko preiskati in vtrditi okolinosti, zavoljo katerih se imajo izreči taki gozdi za branivne gozde.

V odlokih, v katerih se gozdi ali gozdni deli za branivne gozde izrekujejo, imajo se omejiti gledé njih mej in gozdnega gospodarstva in storiti je, kar je treba, da se na tanko čuje nad spolnovanjem danih zaukazov, v katerem primerljeju se ima dati tistim osebam, katerim se je izročilo čuvanje, prepis pravoveljavnega odloka.

Pri enakem spolnovanju določb §. 19 gozdne postave o v prepoved detih gozdih smejo se take osobe zapriseči.

Če vdeleženci prosijo, naj se gozdi ali gozdni deli, kateri so se na podlogi prejšnjega odloka izrekli za branivne gozde, z ozirom na premenjene razmere iz te vrste izločijo, sme se to zgoditi le na podlogi po §. 20. gozdne postave izvršene pozvedbe in le takrat, če se trdno dokaže, da se izločitev sme dopustiti.

Branivne gozde je pri vsaki politični okrajni gosposki imeti razvidne v pregledu po priloženem obrazcu, kakor to veleva §. 3.

Gozdi v prepovedi.

§. 7. V §. 6. gledé pozvedbe in izločitve branivnih gozdov dani predpisi veljajo tudi pri pozvedbi in izločitvi tistih gozdov, za katere se ima zaukazati po §. 19. gozdne postave posebno gospodarstvo (prepoved).

Politična gosposka ima posebno paziti na trganje skal, vsipanje, plaze, udore itd. in skrbeti, da se z gozdi, ki branijo gozdom škodljive vplive takih prigodkov, primerno gospodari, in da se, če treba, po §. 19. gozdne postave uredoma v prepoved denejo.

Gledé tacih gozdov se ima po natančni pozvedbi okolinosti, ki prepoved zahtevajo (lega in kakovost gozdov in reči, katere so v nevarnosti, dozdanje ravnanje pri poškodbah ali nevarnostih) in po zaslišanji vdeležencev zaukazati posebno gozdno gospodarstvo in čuvanje, da se izvršuje, bodi-si po gozdnem vlastniku ali njegovem gospodarskem osebju, bodi-si da se prenese gospodarstvo osobam, posebno v ta namen postavljenim.

Enako je ravnati, če se sproži prepoved katerega gozda na podlogi določb §. 20 gozdne postave. Pri tem se imajo vpeljati vse naredbe, katere zahteva popolnoma varnost in se imajo skleniti s posebnim gozdnim gospodarstvom, kakor so: spodreja, če treba, začasno ustavljenje ali zmanjšanje gozdne služnosti, po-

stavljenje branilnih zidov, skopanje hranilnih grabnov, urejanje vôd itd.

Pri obstoječih starejih v prepoved detih gozdih je pozvedeti, ali so prepovedani predpisi primerni sedanjim razmeram, in zaukazati se imajo premembe, če so take potrebne, po zaslišanji vdeležencev.

Gozdi v prepovedi se imajo, če je mogoče, zaznamovati s primernimi napisi in tablami in vpisati se imajo v zaznamek, katerega ima spisavati vsaka politična okrajna gosposka po priloženem obrazcu, kakor to veleva §. 3. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

Zapisnik
XXIX. skupščine odbora Matice slovenske
6. novembra 1873.

Pričujoči so bili dr. Costa, predsednik, in naslednji odborniki: dr. Janez Bleiweis, Jeran, Marn, Pleteršnik, Praprotnik, Sovan, dr. J. Strbenec, Svetec, Šolar, Tomšič, Tušek, Vavrů, Iv. Vilhar, dr. Vončina, dr. Zupanec in Žakelj.

Predsednik dr. Costa najprej naznanja omilovaje veliko zgubo, katera je zadela Matico po smrti njenega neutrudljivega tajnika. Vi, pravi, gospodje odborniki! veste dobro, da je bil umrli tajnik duša Matici slovenski; dokler ostane ona, hvalno se bode spominjal tudi njen neutrudni tajnik prof. Anton Lésar. Slava mu! (Odborniki pritrdijo.)

Predno po društvenih pravilih pričnemo obravnavo o tajništvu prihodnjem, naj povem, a) da je Matica za razstavljene stvarí svoje dobila na Dunaji pohvalno pismo, da sem pa jih jaz, s predsednikom dramatičnega društva vred, svést si Vaše pritrditve, poklonil v Atheneum, ki se nareja na Dunaji (odborniki pritrdijo tej odločbi); b) da se letošnje knjige zarad posebne zadrege v tiskarni le počasi tiskajo: „Letopis“ in „Slovanstvo“, katero oboje bo prav znamenito, in bode dovršeno do občnega zbora, ki utegne biti meseca januarija.

Na to bere predsednik pismo g. dr. Kreka, ki pravi, da mu ni mogoče gledé sestavljanja vprašanj iz tradicijonalne literature odborovi želji za zdaj vstreči, ker je z drugimi deli za več časa obložen. Odbor vendar po nasvetu šolskega nadzornika gosp. J. Šolarja sklene poprositi g. dr. Kreka, ker je ravno on sprožil stvar, ima itak v rokah narodno blago in je najsposobniši za ta posel, naj o priliki o tem sestavi vsaj glavna načela. „Gledé društvenega tajnika — čita predsednik iz dr. Gr. Krekovega pisma: „sem jaz mnenja, da se mora služba razpisati in potem onemu podeliti, kateri bode za ta posel najsposobniši.“ Tudi nisem proti temu, da se tajništvo provizorično za nekaj časa oddá, ako se sposobnih kandidatov ne ogiasi. Vsekako sem pa odločno proti temu, da dobi to službo kdo, kteremu bi bila le postranski posel. Tudi tirjam od prihodnjega tajnika, da je znanstven mož in napredovalen, ker mračnjaštvo je pogubno narodu in slovstvu.“ — Gosp. predsednik potem bere iz Matičnega opravilnika §. 36 in 37, po katerih se ima služba tajnikova po razpisu oddati za tri leta; dokler se pa najdejo odborniki, ki so pri volji opravljati tajnikovo službo, ne razpiše se služba tajnikova, da se Matici prihranijo stroški. Odbor pa ima pravico, dovoliti jim nekako nagrado, vendar nikoli ne čez polovico plačila, katero občni zbor za tajnika potrdi v proračunu.

„Jaz sem prejel doslej — nadaljuje potem predsednik dr. Costa — to ponudbo g. profesorja Ivana Tušek-a, toda z nekaterimi pogoji: a) da se služba poviša v plači na 250 gld., b) da se korektura Matičnih knjig popolnoma loči od nje, in c) da se najame kdo, ki pomore vrediti, kar je v Matičnih stvareh zaostalo o bolezni in po smrti prešnjega tajnika.

Predsednik zdaj vpraša: Ali hoče izmed gospodov odbornikov kdo prevzeti, ali vé koga imenovati, ki bi mogel prevzeti tajništvo? — Ker se nikdo ne oglasi, naj se prične obravnava o povedani ponudbi.

Odbor soglasno sprejme ponudbo gosp. prof. Tušeka, in sicer, kar a) plačo zadene, da se primerno vstavi v proračunu prihodnjemu občnemu zboru; kar b) korekturo tiče, vkrene po razgovoru, katerega so se vdeleževali gg. dr. Bleiweis, Šolar, Pleteršnik, Marn, Svetec in Vončina, naposled po nasvetu g. Sveteca, naj se, po dogovoru s prijatelji, sproti od slučaja do slučaja odločuje; in kar c) posebno pomoč zadeva, da se zaostale rečí spravijo v red, proti dostojni nagradi, se vdá ravnatelj šolski gosp. A. Praprotnik, da bode pomagal novemu tajniku dotlej, da se v Matici vravná, kar je treba, da bode delovala potem spet poredoma v pospeh slovstva ter v prid Slovencem.

Zabavno berilo.

Branjevci „omike“.

Po volitvi na Notranjskem izbujeno premišljevanje.

(Konec.)

„Dobra je ta“, si misli Jakob, si preskrbi za ta dva meseca hrano na ta ali oni način, naredí skušinjo, kar se njemu samemu res težko ne zdi, in dobí — od konca res borno — službo pri železnici, kjer vé, da bo kmalu avanciral, če ne okrade kase — k čemur pa nima priložnosti — ali če se ne zameri višim, čegar se pa varuje.

Zdaj je Jaka ali Jakob samostojen, ne učitelj, ne oče ga ne nadzoruje, nihče ga ne sili, da bi hodil k spovedi in v cerkev, kar tudi čisto opustí; zdaj je prost ali svoboden, toda še vedno hud na vse, ki so se mu v študentovskih letih zamerili, in ti so posebno duhovni, ker na kateheta zvrne vse, kar se mu je v šoli neprijetnega pripetilo. Zabavlja toraj čez duhovne sploh, ker jim hoče pokazati, da mu zdaj nič ne morejo. Mati mu je med tem umrla, njeno oko je vgasnilo solzno, ker tistega, komur so bile namenjene vse skrbí starih let, ni videla pri svoji smrtni postelji, on jej ni očes zatisnil, marveč prišel je še le k pogrebu, lepo gosposko oblečen, z veliko zlato urno verižico, je vrgel desetak tje, da se njegova mati spodobno pokoplje in da se ljudém, ki so rekli, da iz „Jakca“ ne bo nikdar nič, jezik zaveže. Po malem besedovanji z očetom odpeljal se je zopet z mestno kočijo na svojo postajo in vsega je bilo konec. S tem je spolnil vse otroške dolžnosti, z materjo vred, če že ne prej, je pokopal vse dobre nauke, katerih se je mlado in nedolžno še njegovo srce nekdaj napolnilo.

Prvo, kar stori zdaj, je, da pristopi tisti veri, katero oznanujejo nasprotniki duhovnov, na katere je tudi on jezen; zatoraj mu imé „Jaka“ ni več po volji, to je trivijalno, kmečko, omikanemu človeku nepristojno; imenuje se „Radoslav“ in stari oče, ki o tem izvé, pravi: „Moj sin je bil Jaka, Radoslava nisem imel“.

In kak je zdaj ta Radoslav! Kjer najde priliko, zabavlja čez duhovščino, vere že davno več nima, prigovarja kmete, da naj se ne dajo slepariti po „farjih“, marveč, da se poprimejo novega gesla, ki je: vse za svobodo! Ker ima več časa, kakor drugi ljudje, se po-

sebno pri volitvah dá rabiti za pridnega agitatorja, in ker ima tudi gladek jezik, mu gredó sèm ter tjè priprosti kmetje na limanice, posebno če tu ali tam kak polič plača ali komu kje protekcijo obljubi. Kakor agenti sleparskih Dunajskih hiš srečke ali „loze“, tako ponuja tudi on povsod „omiko“, kjerkoli ga kdo poslušati hoče, deloma iz lastnega veselja, ker se hoče maščevati nad svojimi nekdanjimi „trinogi“, ki so mu že učencu zatirali prostost ali svobodo, deloma iz dobičkarije, ker od te barantije vleče procente, kar pa nikomur ne pové. Kmetje pa, ki jih vjame na svoje limanice, res niso več „hlapci“ duhovstva, pač pa hlapci človeka, kateri se je zavoljo prazne glave rešil na brod železniške službe. Kaj je bolj častno, to ali ono?

Tak je branjevec „omike“ prve vrste, druga vrsta se nabira iz učiteljev, ne iz vseh, marveč iz onih, ki so si izvolili učiteljski stan ne iz poklica ali veselja, marveč le zarad tega, ker zavoljo plitvih vednost in bolj ali manj prazne glavice niso mogli nikamor ter si izvolili preparandijo kot „refugium pecatorum“. Vsak vé, kako lahko je nekdaj vsak preparandijo „izdelal“, in res se mora človek čuditi, če naletí na tacega človeka, ki ne vé, je li Pariz ali Berolin v Ameriki ali Aziji, je 30letna vojska trajala 10 ali 6 let, je li beseda „Inspektor“ francoska, nemška ali slovenska, je li Bismark pruski cesar, ali španjski vojskovodja, — in če se vrh tega tak človek ponosno predstavi kot učitelj in agitator za „omiko“ in „svobodo“. Res da ga lahko pridobé „mladi“, ako mu pišejo priliznjeno pismo, v katerem se bere, „da se zanašajo na njega kot znanega rodoljuba, ter omikanega in politično izobraženega prijatelja napredstva“ itd., kajti znano je, da se gimpelj najlaže vjame; toda kaj si more misliti res omikani človek, če tudi ni politično izobražen, o omiki, katero prodaja tak „branjevec“! Imamo, hvala Bogú! tudi še mnogo učiteljev, ki so popolnoma izobraženi in svojemu poslu kos, toda ti se ne dajo rabiti za tako agitacijo, kakoršno so osnovali slovenski in nemškutarski „svobodnjaki“. Zato so pa tudi šole tih učiteljev izvrstne, otroci se kaj naučé, med tem, ko so šole branjevcev „omike“ večidel prazne in otroci, ki v nje zahajajo, divji in nevedni, kakor otroci prebivalcev nekaterih otokov južnega morja. Naj tak učitelj seje pravo omiko najprej v šoli, potem tudi drugod, a ne nove omike, timveč pravo.

Nahajamo med branjevci take „omike“ še drugih, a ne boljših, deloma še slabših ljudí: spačene študente, ki so šolo na kol obesiti morali in „per tot discrimina rerum“ kot pisači pri odvetnikih itd. našli več dela, kakor plače in slave — ali pa domá ostali, ponosni na to, česar se niso učili, — odpuščene vojake, na kant prišle trgovce ali kje zarad kake diference med kaso in knjigo iz službe zapodene bivše uradnike itd. Toda ti ne morejo delati veliko kupčije z omiko, ker jih ljudstvo pozná in vé, da to, kar od njih prihaja, ne more biti boljši od njih, da bi toraj taki ne mogli biti dobri voditelji, ker so sami predaleč zabredli.

Zato svetujemo našim ljudém, da take branjevce s kramo vred zavrnejo nazaj tje, od koder so prišli; če bodo videli, da ničesar ne spečajo, bodo že zginili, kakor so večidel zginili tisti judje, ki so nekdaj po deželi ljudí z malopridnim blagom sleparili. Če je kaka roba kaj vredna, kupci že sami pridejo, jih ni treba vabiti z bahanjem in priliznjeno besedo.

Taki „branjevci“ tudi niso pravi domorodci, ker gredó s trebuhom za kruhom. Kako tudi bodo! Dom ljubi, kdor ga ima; ti ljudje ga pa nimajo. Taka je; če ni res, naj nas kdo drugačne prepriča, če more.

Iz prve seje državnega zbora Dunajskega.

„In vsega je začetek: — niks tajč.“

„In vsega je začetek: — niks tajč“ („nič po nemško“). Pod tem napisom Dunajski „Tagblatt“ šaljivo popisuje začetek državnega zbora 4. dne t. m. Dokler se namreč zbor po predpisanem običaji ne ustanoví in si ne izvoli predsednika in njegova namestnika, gré tistemu poslancu mesto predsedstva, ki je med poslanci najstareji. Najstareji po naključbi je zdaj v zbornici neki Rubinstein, poslanec iz Galicije, ki se je izgovoril, da ne razume toliko nemški, da bi mogel predsedovati in voditi obravnave državnega zbora. Treba tedaj je bilo, izbrati si druzega, za njim najstarejega, in čuda! minister Lasser je prvi zbor direktno izvoljenih poslancev moral začeti z ogovorom, v katerem svetu nehoté oklicuje, da Avstrija ni nemška, kakor bi jo nemškutarji radi imeli. Tagblattova šala „niks tajč“ je tedaj prav za prav le bridka ironija nemškutariji Avstrijski; pisatelj njen bi se rad norčeval z „niks tajč“, al vidi se, da se mu v smeh meša žolč. — Naj našim bralcem iz glasovitega začetka prvega zbora podamo nekoliko vrstic iz Dunajskega „Tagblatta“.

„— — — vabim najstarejega gospoda, da prevzame predsedstvo; ker pa zbornice najstareji ud misli, da se zarad nezadostnega znanja nemškega jezika odpovedati mora tej časti, se obrnem s svojo prošnjo do gosp. viteza d' Elverta — —“ Te besede, s katerimi je g. minister Lasser odprl prvo sejo direktno voljenega državnega zbora, so učinile nepopisljiv vtisk v zbornici. Bolj drastično bi se ne bila dala na en mah podoba „mnogonarodne“ Avstrije pred oči postaviti. Prva beseda tedaj — „niks tajč“! Al ob enem bila je tudi ta beseda beseda rešitve, rešitve za katoliški značaj Avstrije, ki je, kakor že tolikokrat, tudi tukaj zopet našel svojo brambo.*) Ali se namreč vé, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi rešilni genius Avstrije ne bil babilonskega jezičnega kaleidoskopa v zibelko eksistence položil in bi omenjeni najstarejši ud državnega zbora ne bil po „nezadostnem znanju nemškega jezika“ od predsedniškega sedeža oddaljen? Žid, žid Rubinstein iz Galicije bil bi po tem, če tudi le parkrat 24 ur, na tem sedežu sedel in grof Hohenwart in njegovi pobožni sedežni sosedje iz raznih katoliških delov Avstrijskega sveta, ki so tako tiho položili državnozborno obljubo, tako tiho, da je najbrže še sami niso slišali, bili bi potem, ako bi se utegnilo primeriti, da bi je ne držali, priležen izgovor imeli, da taka obljuba, dana židovskemu predsedniku, za resnično katoliškega ali katoliško resničnega Avstrijana nima vezilne moči. Toda nevarnost je srečno odvrnjena, židovski starešina je odstopil katoliškemu podstarešini prostor in če bi gospodje slučajno hoteli pozabiti svojo poslansko prisego, bodo zato morali že drug izgovor najti, pa ga bodo tudi našli. Brnski župan vitez d' Elvert je zlezel tedaj na predsedniški stol. Droben, suh gospod, ves siv že, nekako birokratično pripognjen in na videz nekoliko ponosen na to, da je župan iz provincije.

Vitez d' Elvert tedaj, a ne žid Rubinstein, jemal je poslancem obljubo, al tudi ta prav za prav ne, ampak zbornični spiritus familiaris, zmirom potrebni Kupka, kajti brez njegove izdatne pomoči bi se bila z neba padlemu predsedniku pri klicanji imen sèm ter tjè prav slaba godila. Al, čujte! spet pri početku obljubovanja poslancev se je vtaknila epizoda babilonske

*) Te besede kažejo, da g. Schlesinger, ki je „Tagbl.“ članek pisal, je žid (jud). Vred.

igre: „niks tajč“ zabavljivo vmes. „Dal bom besede obljubne nemški, laški, poljski in rusinski brati“ — tako oznani predsednik zbornici, in „prosim besede“ zadoní iz klopí za hrbtom Hohenwartovim. Glas ta prišel je od mladoslovenca dr. Vošnjaka, to je prav tistega poslanca, kateremu so v Štajarskem volilnem okraju glasovi Nemcev (nemškutarjev) do zmage pripomogli zoper narodno-klerikalnega nasprotnika. Vendar tudi on začne svoj debut v tej hiši z varijacijo pesmi: „niks tajč“, a vendar nemški pravi: „ich beantrage, dass die Formel auch slovenisch vorgelesen werde“. In zopet zadoní klic: „ich bitt um's Wort“, in vnovič se ga v nemškem jeziku drží potreba: „niks tajč“; Istrijan Vitezić se namreč oglasí: „ich beantrage, dass die Formel auch kroatisch vorgelesen werde“. — Od nobene strani ni ugovora, le predsednik je v vidni zadregi, al le v zadregi uljudnosti, kajti gotovo se bojí koga druzega spraviti v zadrego, če bi mu naložil slovensko-hrvaško preskušnjo. Pogumno vendar naposled izreče prošnjo, da bi dva — kterakoli — gospoda prevzela posel tolmačevanja. In šestero-jezično branje se vrši brez nesreče.“

In tako še dalje burke uganja Dunajski „Tagblatt“, vendar očitno le kislega obraza, kajti všel mu je zdihljej: „zakaj da bi se vsi narodi ne zedinili v „enem svobodnem jeziku“ (in Einer freiheitlichen (!!) Sprache)?“ Zdihljej „Tagblattov“ menda pri dr. Vošnjaku ne bode ostal glas vpijočega v puščavi, kajti „Tagblatt“ Dunajski in tudi drugi Dunajčanje že vedó, („haben ihn schon“!) kakor figura kaže, da so dr. Vošnjaka le nemškutarji poslali v državni zbor, pa ga nalašč mladoslovenca imenuje. *)

Taka sramota tedaj se dozdaj pač še ni zgodila nobenemu Slovencu!

Kratkočasnice.

* Neki vladar v Ameriki, kateremu so ministri vsa opravila opravljali, tako, da njemu samemu nič druzega ni ostajalo kakor vladanje, se je sprehajal neko jutro pred svojo palačo. Kar se mu mnogo siromaških delavcev vrže na kolena prosečih ga: „Vladar, dela, preskrbite nam dela!“ — „Iz srca rad, dragi moji otroci — odgovorí vladar — ali od kodi ga vzeti? Jaz, kakor vidite, sam nimam nikakoršnega dela.“

* Ko je Angležka kraljica Jelisavo potovala po svojih deželah, prišla je v Redgrave, kjer je učeni kancelar Bakon imel svojo hišo. Ko si je kraljica ogledala hišo, obrne se smehljaje k Bakonu in reče: „Dragi moj kancelar! ta hiša je premajhna za Vašo osobo.“ — O ne, odgovori Bakon, moja hiša je za mene dosti velika, al Vaše veličanstvo je preveliko za mojo hišo.“

„Pučki Prij.“

Mnogovrstne novice.

* *Prusko posojilo naši vladi* ni nobenemu lojalnemu Avstrijancu všeč. Vsak vidi, da Bismark hoče s temi milijoni Pruskih tolarjev celo Avstrijo prikleniti v Pruski tabor. Al tudi brez ozira na politične nasledke je Prusko posojilo za Avstrijsko denarstvo in kupčijstvo zeló nevarno. Pruska vlada namreč vpeljuje na Nemškem zlati denar in v ta namen ravno zdaj kuje zlatov (cekinov) za 400 milijonov srebernih tolarjev. Na Angležkem, Francoskem, Laškem in v Švajci že imajo le veljavo zlata (Goldwährung). Po takem bi Avstrija s sreberno veljavo (Silberwährung) stala v Evropi na denarnem trgu tako samotna, kakor je dozdaj stala s svojimi bankovci. In čez vse to bi pa zdaj Prusija svojo tolarsko staríno z 150 milijoni goldinarjev, katere nikjer spečati ne more, rada pritirala v Avstrijo kot „velikodušno posojilo!“ prav tako, kakor je pred malo meseci tudi „velikodušno“ znižala vrednost Avstrijskih srebernih goldinarjev, vzela jim skoraj vso veljavo in jih v Avstrijo nazaj pahnila. Državni dohodki, prioritete železnic in vse obligacije, ki so dozdaj v srebru donašale obresti, morajo se za vnanje države v zlatu plačati. Tako obrestno plačevanje v zlatu je pa nov udarec za naše finance, in zato se je po pravici bati, da ne bi veseli vrisk borsnih judov se za Avstrijsko državo premenil v žalosten stok.

* O novi verski sekti na Ruskem „Golos“ čudne stvari pripoveduje. Nastala je ta sekta v Porhovem, Pskowski guberniji. Ustanovil jo je Ruski menih Serafin, po katerem se tudi njegovi privrženci „Serafinovski“ imenujejo. Glavar te sekte je samo ženske v svojo versko družbo sprejemal in vsaka, katera je hotela va njo stopiti, morala si je v znamenje, da se popolnoma predstojniku podvrže, lasé ostriči. Število novih vernikov je tako naraščalo, da bi bil „preblagi“ Serafin kmalu vse ženske tistega kraja ob lase pripravil, če bi se ne bila policija oglasila. Po ojstri preiskavi je našla, da je ustanovitelj nove verske družbe imel brata brivca (frizêrja), kateremu je ostrižene lase pošiljal in si tako veliko denarja prislužil. Gospod Serafin sedí zdaj v ječi in premišljuje, kako stanovitne so verske družbe, ktere se le z pozemeljskim namenom ustanovijo.

„Glas“.

* *Plesnjiv kruh je strupén.* Nedavno najedli so se oče, mati in petletni otrok plesnjivega kruha; čeravno je kruh kolikor mogoče plesnobe očiščen bil, je vendar vse tri napadla driska in bljuvanje. Hitra zdravniška pomoč je rešila očeta in mater, otrok je umrl. — Kakor je znano, ni plesnoba drugo, kakor samo prav drobne komaj vidljive strupene gljivice (gobice).

* V Indiji je za kačjim pikom v 3 letih umrlo 25.564 ljudí.

Naši dopisi.

V Gorici 9 nov. — Mahomedani menda vérujejo, da je njihov Allah zagrnjen s 3333 plahtami. Ravno toliko bi jih jaz rad imel, da bi pokril in prihodnjim rodovom zatajil, kar se je letos na Slovenskem ob času volitev za državni zbor godilo. — Kar je, to je zdaj; odsehmal bomo breznadni gledali pred Škotska vrata na Dunaj. — Odkar nisem „Novicam“ več pisal, imamo v Gorici novega „izžrebanega“ župana dr. Perinello-a. Način izvolitve njegove kaže, koliko tehta dandanašnja čast in veljava „prvega mesčana“. Bili ste namreč dve stranki v starešinstvu, katerih vsaka je imela svojega kandidata in nobena ni hotela od svojega odstopiti, tako, da je moral na zadnje žreb (loz) med njima razsoditi. Gosp. dr. Perinello-a prištevajo zmerniši liberalni stranki. Njegov nasprotnik je bil dvorni svetnik pl. Bosizio, katerega v Ljubljani tudi poznate. — Naše šole so se že vse odprle, a uredjene še niso. Veliko se govorí v šolskih in nešolskih krogih o pripravljalnem razredu za srednji šoli (gimnazij in realko). Kakor se kaže, oglasé se skor vsi učenci 3. razreda

*) Zato po pravici pravi dopisnik „iz slov. Gorie“ v „Slovencu“, da je „zdaj edini Herman poslanec Štajarskih Slovencev na Dunaji, drugi rodoljubi so ali propali, ali kakor Vošnjak, izdali čast domovine. Kar se je dolgo govorilo, pokazalo se je v grdi podobi; ni več „grdo sumničenje“, ampak jasna resnica: „Tesna zveza med nemčnrji in mladoslovenci!“ Bog daj, da Slovenija, ki je pretrpela že mnogo ran in žalosti, prestane tudi to — najhujšo!“

ljudskih šol za ta razred, kar bi imelo ta nasledek, da se a) izpraznijo vsi najviši razredi ljudskih šol, in b) da se pripravljalnica tako prenapolni, da ne bo za-njo ni prostorov, ni učiteljev. Sicer pa bomo v kratkem videli, kako se bo podajala ta najnovejša podaritev Dunajske, oziroma Wretschkove pedagogiške modrosti. Naš deželni šolski svèt je sè svojim očitanjem zoper uredbo omenjenega tečaja samo to dosegel, da se razred razdeli v dvoje paralelnih oddelkov po narodnosti; materna jezika učencev pa se menda v njih ne bosta učila. Znabiti bo prav in dobro za prihodnjo porabo, da še za ta novi eksperiment obogatimo. — Gosp. nadzornik Klodič v Trstu nima še področja. Tako tudi ne vemo, kako bo z administrativnim poročevalcem g. Winklerjem. V Tominu je vzel slovó, v Trst je bil poklican, da nastopi službo, in to tisti čas, ko so v Trstu dobro vedeli, da se že napravlja na Dunaj. Zmešnjava tedaj, kakor v velikih, tako v malih zadevah. — Tukajšnja Italijanska liberalna stranka se zavoljo ondanje volitve mest in trgov resno cepi; nastal je prepir med „Isonzo"-om in voditeljem Lahov v Furlaniji in Tržiškem (Monfalkonskem) okraji. Podajata se Tržaški „Cittadino" pa naš „Isonzo" ali prav za prav g. Dottori v „Citt." in vrednik „Isonzo"-v. Govorí se, da se dene povsod, kjer ima g. Dottori kaj vpliva, „Is." v prepoved. Povod prepiru je neko pismo grofa Coronini-a (drž. poslanca) in volilni razglas Gradiščanskega volilnega odbora. — Naši Brici, ki so pričakovali, da jim bodo ljudje rebulo plačevali po 30 gold. kvinč (60 bokalov), čakajo zdaj kupca, pa ga noče biti.

Iz Ljubljane. — Na čêlo našim poročilom moramo danes postaviti veseli izid dveh jako važnih in pomenljivih volitev za deželni zbor Kranjski. Slava volilcem! Nemškutarji, vidivši unidan nekatere nesrečne volitve za državni zbor, kojih kriva očividno je tako zvana mladoslovenska stranka, ki se je iz Štajarskega priklatila na Kranjsko in v „Narodu" seme svoje „svobode" in svojega „napredka" seje, nadepolni pričakovali so že propad narodne stranke tudi zdaj pri volitvi v Ribniško-Kočevskem okraji, kjer je Kočevarjem nasproti zmaga (Svetčeva in P. Kozlerjeva) zmirom težavna, na 2—3 glasovih viseča bila, in pa pri volitvi v Ljubljanski trgovski in obrtniški zbornici, o kateri so mislili, da jo je volitev Schafferjeva tudi že do tal omamila. Al še ni Slovenija zgubljena!

Zopet z večino dveh glasov (39) je bil izvoljen 6. dne t. m. v Kočevji narodni poslanec — posestnik Primož Pakiž iz Sodražice proti Kočevskemu županu Braune-tu, ki je dobil 37 glasov. Kako huda bila je volilna bitka med volilci slovenskega in kočevskega plemena, pričate dosti glasno številki 39—37! Živili naši slovenski možje!

Trgovsko-obrtnijska zbornica v Ljubljani pa si je dne 8. t. m. namesto g. V. C. Suppana, ki se je lansko leto odpovedal poslanstvu, izvolila velecenjenega narodnjaka gosp. Lavrenčiča, posestnika in župana Postojnskega, s 13 glasovi proti 8, ki jih je dobil gosp. Karol Lukman od stranke, narodni nasprotne. Kakor smo tedaj od národnih odbornikov pričakovali, da ne cepijo glasov, tako se je res tudi zgodilo. Slava jim! Zbornica naša si je ohranila čast domačega instituta. Po tej volitvi pridobil si je deželni zbor izvedenega in značajnega možá, kot skala trdnega rodoljuba. Čudom moramo pa omeniti enega odbornika, ki čeravno Nemec po rodu, je vendar — čemu? — pri tej volitvi uskok postal iz národnega tabora v nasprotnega, — druzega pa, ki že nekoliko let je odbornik in rudništva zastopnik, a ga vendar še nikoli ni bilo v nobeno sejo trgovske zbornice, zdaj pa, mnogim drugim odbornikom popolnoma neznan, jo je pripihal iz Tržiča, s „preblagim" namenom, da bi nagajal narodnim možém. Gledite! to so tisti „kulturträgerji", katerim je za občno korist trgovstva in obrtništva toliko mar kot za lanski sneg, — da pa pri volitvah zmešnjave delajo, zato jim ni nobeno vreme pregrdo in nobena pot predaleč! Radostni tedaj zapišemo v volilne listine naše domovine ti dve volitvi, in to v vrsto zadnjih naših let — pred 1873., to je glasovitim letom razpora.

— (Kaj novega) nam bodo „Novice" od naših prijateljev v državnem zboru iz Dunaja povedale? — to vprašanje beremo na obrazu naših bralcev. Kar vemo, radi povemo; rečemo pa, da je državni zbor zdaj še pravi kaos. Vidi se očitno sèm ter tjè, da ustavovercem bi najljubše bilo, da bi državopravna stranka ne bila prišla v zbor; gospodarili bi bili potem po svoje — brez ugovora; grof Hohenwart jim je strašen trn v peti; klubov pa je toliko kolikor listja in trave; državopravna naša stranka (federalistična) si je osnovala klub pod imenom „desni centrum", Hohenwart jej je predsednik; kluba program je oktoberska diploma, vendar s priznanjem Ogerske samostojnosti, poplna narodna ravnopravnost vsem narodom, svoboda vsaki od države pripoznani veri in njeno samosvojno gospodarstvo. Od Razlaga, Vošnjaka, Pfeiferja in Nabergoja se sliši, da si s 3 Dalmatinci snujejo svoj poseben klub, ki hoče neodvisen biti v narodnih in verskih rečeh! — v smeh vsem zrelim politikom. Dr. Rechbauer je z 205 glasovi voljen za predsednika zbornici; vladi ta mož „skrajne levice" ni nič všeč; ona bi bila raje imela Pillersdorfa; državopravna stranka ni nikogar volila in pri volitvi oddala le prazne listke. Govorí se tudi, da je Hopfen (bivši predsednik zbornice) od finančnega ministra zahteval 10 milijonov gld. posojila, da bi zadrege rešil svojo banko „Bodenkreditanstalt"; minister mu je neki obljubil posojilo; ko pa se je po bilanci pokazalo, da je 40 milijonov treba, se mu je odreklo posojilo. Ali je vse to resnica ali ne, se ne vé; govorí se sila veliko, kakor tudi to, da letos ne bo deželnih zborov, da adresna debata se prične še le po novem letu, in več tacega. Na kratko rečeno: pravi kaos je še vse. Veseli bodimo, da imamo Hohenwarta zunaj.

— (*Iz seje deželnega odbora 7. nov.*) Ker bode 2. decembra t. l. 25. obletnica nastopa vladarstva Njegovega veličanstva, je deželni odbor sklenil obrniti se 1) na vojensko mestno poveljništvo zarad tega, da se omenjeni slovesni dan zjutraj s strelom topov na gradu naznani, 2) na Ljubljanskega gosp. knezoškofa, da se ob 10. uri poje velika sv. maša v stolni cerkvi, 3) na dramatično društvo in na vodjo nemškega gledišča, da bo 2 večera slovesna predstava (enkrat slovenska, enkrat nemška) v deželnem gledališči, in 4) da se v prvi seji prihodnjega deželnega zbora predlaga naprava adrese na Njegovo Veličastvo. — Predlog vodstva deželne bolnišnice zastran duhovne službe v norišnični podružnici, katera se 11. dne t. m. preselí v posilno delalnico, je deželni odbor odobril, in tudi nasvet o načinu obiskovanja blaznih v omenjeni podružnici. — Odpoved c. k. dvornega svetovalca gosp. Kromerja deželnemu poslanstvu se je vzela na znanje.

Sledečim sirotam 6 do 15 let starim je deželni odbor podelil miloščine iz sirotinskega zaklada (Waisenfond) in sicer so dobili miloščine:

1) v okraji Postojnskem: Jakob Čelhar iz Radohe vasí, Čokel Jožef iz Senožeč, Ferjančič Tine iz Slapa, Franetič Agata iz Senožeč, Jankovič Marjeta iz Kal-a, Pavlovčič Marija iz Senožeč, Počkar France iz Slapa, Praček Jožef iz Budanj, Štefančič Janez iz Budanj in Zalar Jernej iz Senožeč;

2) v Kočevskem okraji: Jaklič Ernest iz Kočevja;

3) v Krškem okraji: Blažič France iz Mirne vasi, Kodrič Martin iz Boršta, Kosem Marija iz Mokronoga, Kušlin Adolf iz Mokronoga, Fanko France iz Dolenje vasi, Salomon Jožefa iz Krškega, Simončič Marija iz Dolenje vasí;

4) v okraji Kranjskem: Benedičič Rudolf iz Škofje Loke, Bevec Antonija iz Kranja, Česen Marija iz Predoselj, Drukar Avguštin iz Kranja, Kalan Jakob iz Gornje Besnice, Klemenčič Janez iz Kranja, Klemenčič Marijana iz Kovorja, Lavrič Leon iz Kranja, Močivnikar France iz Čirčič, Novak Janez iz Jame, Pogačnik France iz Rovt, Potušek Janez iz Kranja, Pretnar Marija iz Kranja, Rant Anton iz Bukovšice, Roš Jožefa iz Kranja, Zavrl Cecilija iz Kranja;

5) v Ljubljanskem mestu: Čarman Gustav, Debevec Andrej, Gasparčič Rozalija, Kocjan France, Libenski Amalija, Majer Vincencij, Nekerman Karol, Sedmak Ivana;

6) v okraji Ljublanskem: Grum Marija iz Zadvora, Malenšek Feliks iz Šiške, Ortar Rozina iz Polhovega gradca, Kušar Janez iz Ježice;

7) v okraji Litijskem: Bahovec France iz Save, Bole Janez iz Slivne, Kastelic Marija iz Dolenje vasi, Mars Martin iz Konja;

8) v okraji Logaškem: Petrovčič Andrej in Cirknice, Jeršan Luka iz Unca, Kranjec Antonija iz Kalc, Lampe Frančiška iz Kalc, Lampe Marija iz Zadloga, Mekina Terezija in Unca, Mivšek Ana iz Kalc, Modic Marija iz Rakeka, Petek Ivana iz Gorenje vasi, Razložnik Marija iz Črnega vrha, Sabatina Katarina iz Zadloga, Selan Martin iz Ivanjega sela, Trpin Frančiška iz Dobračeve;

9) v okraji Radoljškem: Klančnik Jožefa in Jesenic;

10) v okraji Novomeškem: Gazvoda Luka iz Podgrada, Hirš Andrej iz Broda, Peer Anton iz Novega mesto, Satnar Roza in Satnar Emil iz Novega mesta, Selak Karl iz Novega mesta, Sterniše Marija iz Podgrada, Šenica Avgust iz Novega mesta, Cverger Karl iz Novega mesta;

11.) v okraji Kamniškem: Samec Janez iz Kamnika, Bajec Anton iz Doba, Cvek France iz Potoka, Golob Karol iz Ljubljane, Kozel Uršula iz Podgorja, Košir Marija iz Kamnika, Letnar Jakob iz Godiča, Letnar Janez iz Mekinj, Letnar Marijana iz Kaple vasi, Pangeršič Frančiška iz Briš, Rems Marija iz Mekinj, Sajevic Matevž iz Okroga, Slatnar Anton iz Nožeč;

12) v okraji Črnomaljskem: Ban Ana iz Tribuč, Bohte Ana iz Črnomlja, Deslič Jurij iz Zorenc, Gregorič Janez iz Kleč, Jerman Marijeta iz Rožanca, Klobučar Blaž iz Bedarc, Kobetič Matija iz Sodinje vasí, Lašič Matija iz Zapudja, Lesar Janez iz Črnomlja, Špehar Pavle iz Vrha, Turk Janez iz Ješenika, Ferderber Ana iz Obrha, Zupančič Katarina iz Gradaca.

6 miloščin podelí vsled ustanov še Ljubljanski kapitel in par drugih grof Lichtenberg in baron Rastern. Miloščine znašajo od 41 gold. 33 kr. do 54 gold., največ jih je po 50 gold. na leto.

— (*Hranilnica Kranjska*) je včeraj v spomin 25letnega vladarstva presvitlega cesarja Franc Jožefa ustanovila 6 štipendij po 50 gold. za dijake realke.

— (*Poziv in prošnja.*) Ker je bilo mnogo dobrotnikov toliko radodarnih, je bil dobrodelni oddelek katoliške družbe že nekatera leta tako srečen, da je mogel razveseljevati otroke obojega spola, navadno po 80, lansko zimo celó 100, s potrebno zimsko obleko. — Pri toliki darežljivosti, katera se je več let tako sijajno pokazala, tudi omenjeni oddelek ni mogel dalje pomislikov imeti, ali bi se lotil tega lepega posla z blago pripomočjo nekaterih gospá tudi prihodnjo zimo. Gospé že zdajci s svojo navadno večletno pridnostjo delajo zimsko obleko 40 ubogim šolskim dečkom in ravno tolikim šolskim deklicam. Stroški za blagó dadó se le tako poravnati, ako slavno občinstvo našega glavnega mesta, katero je že tolikrat pokazalo svojo radodarnost, tudi sedaj odpre svojo dobrotljivo roko.

Podpisani dobrodelni oddelek se tedaj v imenu ubogih otrok zaupljivo obrača do blagih dobrotnikov, ter prosi milih darov. Blagovoljno naj se pa podelé taki darovi tistim, ki v imenu oddelka za nje prosijo; sprejemajo se pa tudi darovi v družbinih prostorijah pri Virantu na Št. Jakobskem trgu ali tudi pri podpisanem načelniku.

Dobrodelni oddelek katoliške družbe za Kranjsko.

Dr. E. H. Costa.

— Dr. Ambrožič, bivši sekundarij v deželni bolnišnici, je imenovan za mestnega zdravnika.

— Notár Repič je umrl.

— (*Prva čitalničina beseda*) v nedeljo prikupila se je obilo zbranim udom tako, da pohvala, s ktero so bile posamesne točke sprejete, nam je barometer prihodnjih veselih ur v narodnem našem domu. Glavna stvar zdaj je to, da glasbeni del vodi umetnik, ki se ves more žrtovati svoji nalogi, kar prejšnjemu pevovodji pri druzih njegovih opravilih tudi pri najiskrenejši volji ni bilo mogoče. Ves biti glasovodja in učitelj pevcem in pevkam pa more biti g. kapelnik Šantel. Pričela se je „beseda“ z jako primernim in lepo vbranim nagovorom gosp. tajnika, v katerem je dokazal, da le čitalnica je pozimi narodnemu svetu središče pravega razveseljevanja. V sledečem lepem možkem zboru „Kranjska dežela“, složenem po g. Šantelnu, smo radostno slišali zopet izvrstne glasove naših gosp. pevcev, katerih število se je na veliko naše veselje zdatno pomnožilo. — S pesmama „Popotnik“ in „Zastavenička“ od Šuberta je gospodičina Piskarjeva prvikrat nastopila oder čitalnice naše. Mi pozdravljamo gospodičino kot nadepolno pevsko moč, prepričani, da bode pod mojstrom g. Šantelnom kmalu odlična narodna pevkinja. — Po možkem zboru Tovačovskega „Roža“ je igral gosp. Šantel violončel-solo v „serenadi“ od Hertl na. Gromoviti aplavs je pričal, da ta številka je bila biser današnji besedi; zato hvalo izrekujemu gosp. Šantelnu in gosp. spremljevalcem za krasni ta dar in želimo, naj bi večkrat čuli enake glasbene umotvore. — „Pesem iz priljubljene opere Waffenschmied“ za bas je pel s krepkim svojim glasom v posebno zadovoljstvo gosp. Kocelj; gospodičini Namrè in Piskar pa ste pele Šantelnov dvospev „Pesem ljubezni“ tako ljubeznjivo, da ste jo dvakrat morale peti. S „srbskimi narodnimi pesmam“i je možki zbor častno sklenil prvo besedo. — Naj konečno še zahvalo izrečemo gosp. Avg. Maroltu, da je brezplačno svoj glasovir posodil koncertu.

— (*Slovensko gledišče.*) Preteklo nedeljo ste se igrali dve igri: „Nevarnost v odlogu“ (naslov je slabo prestavljen po francozkem? — — ne, ne, recímo pošteno: po nemškem „Gefahr im Verzug“) in opereta „Tihotapec“ (der Schmuggler). Prva igra na Francoskem, toraj za naša tla ni primerna, pri nas še družinsko življenje ni tako spačeno, da bi se nam ta igra naravna zdela. Čemu toraj igre, ki so eksotične in nikakor podučne? — Igralo se je dobro, če se premisli, da takih situacij tudi naši igralci niso navajeni. — Opereta spada v vrsto starejih, toraj tudi slabših Offenbachovih izdelkov, Nemci so jo že popustili, toraj bi tudi dramatično društvo bolje storilo, ako bi jo bilo pustilo, kjer je bila. Ne ene količkaj prijetne ali umetne

melodije ne slišiš in to v zvezi z jako plitvim predmetom je vzrok, da tudi pri nas opereta ni dopadla. Ploskanje veljalo je le pevcem, zlasti gospodičini Piskarjevi, katera bo gotovo dobra pevska moč dramatičnega društva, dasiravno v tej opereti se ni mogla posebno odlikovati, ker jej za to ni bilo prilike. Gospá Odijeva in g. Kajzel sta bila dobra, kakor po navadi.

— (*Sedma slovenska predstava*) v deželnem gledališči bo v soboto 15. novembra. Igrale se bodo tri igre „Na kosilu bom pri materi“, veseloigra v 1 dejanji, „Visoki C“, burka v 1 dejanji, in šaloigra s petjem v 1 dejanji „Na deželi“.

— (*Našel se je*) čisto nov dežnik. Kdor ga je zgubil, naj se oglasi na Bregu pri g. Šolmajerji.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — 5. dne t. m. je presvitli cesar z navadno svečanostjo odprl državni zbor obeh zbornic s sledečim nagovorom:

Častiti gospodje obeh zbornic državnega zbora!

Veselí me Vas videti v zvestem spolnovanji državljanskih dolžnosti zbrane krog svojega prestola in po cesarsko Vas pozdravljaje Vam kličem: Dobro došli!

Nova dôba ustavnega življenja se je pričela. Po neposrednjih volitvah državnih poslancev postal je državni zastop samostalen, in pripravila se je vsem strankam priložnost, da zamorejo izreči svoje pravice in svoje želje. Vaša naloga, častiti gospodje, pa bo, z modrim prevdarkom na ti podlagi dalje zidati in skupno z mojo vlado skrbeti, da se naše ustavoverne naprave vtrjujejo in razvijajo. Vi boste pospeševali edinost in moč države, ne da bi segali v pravice posamesnim deželam zagotovljene, in ne da bi prezirali zadeve raznih narodov, boste zadostovali državnim potrebam in se z vso močjo poprijeli velike in težavne naloge, katero hočem z Vašo previdno pomočjo izvršiti. Na ta način bodemo mirno in delavno dospeli do zaželenega konca in soglasno oskrbovaje zadeve celote in posamesnih delov ter z vdano ljubeznijo do skupne domovine poravnali vse razpore in stanovitno vtrdili notranji mir.

Za dôbo gospodarstvenega pospeha je nasledoval eden tistih uskokov, kakor v gospodarstvenem življenji od časa do časa nastopajo z viharno silo, kedar se precenuje kapitalova (denarstvena) moč in se zaup (kredit) presili. Moja vlada, kolikor je mogla v mejah postav in odgovornosti, si je prizadevala okrožja trgovstva in obrtnijstva po vsi zmožnosti obvarovati pogubnih nasledkov tega pretresanja v zaupanji. Vredbe, ki so se v ta namen storile, na podlagi §. 14. državnih temeljnih postav, se Vam bodo zdajci izročile v ustavno obravnavo. Moja vlada Vam bo ob enem predložila pomočkov, ki se zdijo pripravni, da se omôglo zaupanje povzdigne, da se hiševansko delovanje stalnega beganja obvaruje ter se gospodarstveno občenje zopet na zdrave podlage vrne.

V državnem proračunu, kateri se Vam bode precej predložil, boste našli, da so vresničena pravila varčnosti, katerih se je treba ostro držati, da se državne denarne zadeve ohranijo v povoljnem stanu.

Da se zeló potrebna prenaredba neposrednjega davkovanja dovrší, se Vam bo nemudoma predložila cela vrsta postavinih predlogov; tudi v okrožji posrednjih davkov se bode Vaša sodelavnost potrebovala za postave, katerim so osnove že pripravljene.

Ker predpravica (privilegija) za narodno banko že h koncu gré, je potreba, da se naloga in stan te naprave za prihodnje vravná, in da se v zvezi ž njo postavijo primerne vredbe, da se cena denarstva (valuta) zopet v pravi red spravi.

Da se gospodarstveno postavodajstvo priravná potrebam sedanjega časa, moja vlada pripravlja osnovalnih postav, ki zadevajo obnovo menjiškega in borzarskega postavodajstva, vravnavo obrtništva in železniške rečí, in pa povzdigo zemeljskih pridelkov.

Osnovane postave, ki imajo napolniti praznote, ki so v postavodajstvu v razmeri med katoliško cerkvijo in državno oblastjo vstale, s tem, da je bila razrušena s sv. preslolom sklenjena pogodba, se Vam bodo nemudoma predložile.

Ena naj važniših nalog moje vlade bo prenaredba kazenske postave in civilno-sodnijske ravnave in temu primerna vredba sodnij. Storjene priprave dajejo mi upanje, da bode to za varnost, zlajšanje in pospešbo pravosodja tolikanj važno delo kmalu končano.

Tudi Vam se bo v obravnavo predložil načrt postave za ustanovo upravne sodnije (Verwaltungsgerichtshof), ki pri zadnji sesiji ni več mogel priti v razpravo.

Moja vlada Vam bode predložila celo vrsto postavnih načrtov, zlasti o preskerbljenju invalidov, o nastanitvi vojakov, o organizaciji in rabi žandarjev.

Dasi je imela svetovna razstava veliko zaprek, se je vendar le sijajno izpeljala in občno pripoznanje si pridobila. Njen dobrotljivi vpliv na duševno in gospodarsko življenje narodov, na povzdigo omike, na oživljanje iznajdeb in obrtnosti in na cenjenje poštene delavnosti bodo hvaležno čutili vsi deli sveta. Veselo in ponosno smem reči, da smo se v ti mirni poskušnji častno bojevali in vspeh dosegli, ki s ponosom in upanjem napolnuje domoljubno srce.

Ker so me med svetovno razstavo vladarji soseddnjih in oddaljenih držav obiskali, vtrdila se je prijaznost s temi državami, pomnožilo se je poroštvo mirú in naše cesarstvo si je pridobilo med državami večo veljavo.

Častiti gospodje obeh zbornic državnega zbora! Po zeló spremenljivih osodah in trdih bojih je Avstrija v notranjem prerojena in od vnanjih spoštovana. Ovire, ki so v vseh vrstah očitnega življenja prosti razvitek zadržavale, so odpravljene in nastopili smo pot, katera pelje do rešitve velike naloge: zediniti vse narode Avstrijske v mogočno državo, katere podslomba je pravica in prostost. To nalogo, častiti gospodje, zvesti svojemu geslu: „Z združenimi močmí“ obravnavajmo in združimo z enim srcem svoja prizadevanja v čast in blagor naše ljubljene Avstrije!“

— Prve dni, dokler si zbornica poslancev ni še izvolila predsednika, jej je predsedoval drugi najstareji poslanec: župan iz Brna vitez d' Elvert (najstareji, baron Cresseri iz Laških Tirolov, ne zna nemški; glej 370. stran današnjega lista). Prve dni bile so v zbornici navadne formalitete: poslanci so obljubo storili, se v odseke razdelili in naposled si dr. Rechbauerja (štajarskega poslanca) z 205 glasovi izmed 256 za predsednika izvolili. Tù bode federalistična stranka vsaj priliko imela povedati (predloge njene bodo ustavoverci — se ve da — per Putz und Stingel — zavrgli), da ta pot, katero že nad 10 let hodijo možje, ki imajo vladno krmilo v rokah, ne pelje do cilja, ki ga je presvitli cesar, vrnivši se 1871. leta v Trst, edinoresnično zaznamoval s besedami: „mir mi naredite med mojimi narodi!“ Ne bo pa mirú, dokler ne bo pravice vsem narodom! — Prva predloga ministerstva bode, naj ga zbor pooblasti, da sme 100 milijonov gold. na posodo vzeti. In zopet bodo tù federalisti priliko imeli bolečine narodov odkriti, da jih iz upravičenega mesta sliši presvitli cesar.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.